

# **ІНВЕСТИЦІЙНА СКЛАДОВА АГРАРНО-ПРОМИСЛОВОЇ ІНТЕГРАЦІЇ**

**М.Ю. Коденська, доктор економічних наук**

**ННЦ “Інститут аграрної економіки” НААН**

**Ю.О. Нестерчук, доктор економічних наук**

**Уманський національний університет садівництва**

Проблема залучення інвестиційних ресурсів інтегрованими формуваннями аграрно-промислового виробництва задля досягнення стратегічних цілей через реалізацію капіталомістких проектів була й залишається серед найважливіших проблем їх функціонування. Як правило, актуальність цієї проблеми зростає відповідно до зростання активів компанії, адже значний майновий потенціал вимагає значних витрат на підтримку, модернізацію та розширення існуючих потужностей, перспективний розвиток і збереження конкурентоспроможної ринкової позиції. Відтак, зростають потреби у залученні масштабних інвестицій.

Вигідне залучення інвестицій стає основою відтворювального процесу вітчизняних аграрно-промислових формувань. Адже мова йде не лише про окремі компанії, але й про галузі та виробництва. Узгодження інтересів окремих компаній та галузей, реалізація їх стратегій та забезпечення перспективного розвитку створює підґрунтя для розширеного відтворення на основі ефективних інвестицій.

Потенціал вітчизняного сільського господарства дозволяє повністю забезпечити внутрішні продовольчі потреби, а також гарантовано брати участь у формуванні зовнішнього ринку продовольства. Рівень розвитку сільського господарства як пріоритетної сфери та базової складової аграрно-промислового виробництва визначається, перш за все, відношенням суспільства, владних структур до людини праці на селі, у сільському господарстві, що проявляється через активізацію інвестицій не тільки у основний капітал, а й у розвиток і життєдіяльність людини, у збереження і примноження потенціалу землі. Саме обсяги інвестицій, напрями їх вкладень

визначають рівень фондозабезпеченості та фондоозброєності праці, техніко-технологічний рівень господарювання та рівень заробітної плати і дохідність працівників села, що по суті є основою відтворення людини на селі й в сільському господарстві, її професійного рівня, фізичного, психологічного і духовного стану, та ефективного відтворення всього аграрно-промислового виробництва.

Включаючись до дискусії щодо інвестиційних потреб вітчизняного аграрно-промислового виробництва, джерел їх задоволення, ефективності використання залучених ресурсів тощо слід зазначити, що світова економічна криза, а також процеси реформування вітчизняної економіки, її державного регулювання, досить відчутно впливають на зміну векторів та інтенсивність інтеграційних процесів, в тому числі в аграрній сфері. В процесі вивчення ресурсного та технологічного забезпечення сільського господарства, його кадрового потенціалу, перспектив розвитку зі вступом до СОТ, стає очевидним, що власних фінансових ресурсів для реалізації масштабних проектів в межах стратегії розвитку держави, її продовольчої безпеки, підприємствам цієї сфери вкрай недостатньо.

Основою вирішення цих проблем є створення та ефективного використання такого механізму залучення інвестицій в сільськогосподарське виробництво, який дозволив би реалізувати завдання окремих галузей і виробництв зі здійснення перспективних проектів та забезпечення подальшого стратегічного розвитку. В зв'язку з цим постає питання здатності традиційних сільгосппідприємств забезпечувати внутрішній попит та виконувати експортні зобов'язання держави на основі інноваційного розвитку.

Активізація інвестиційної діяльності в сучасних умовах пов'язана з розширенням інтеграційних взаємодій у межах АПК й за участю непрофільних галузей та створенням умов для своєчасного переоснащення підприємств аграрно-промислового виробництва, підвищення

фондоозброєності працівників, збільшення капіталізації підприємств та отримання соціального ефекту.

Інтеграційні процеси в аграрно-промисловому виробництві є закономірними, адже обумовлені природно-кліматичними особливостями розвитку аграрного сектору економіки, технологічністю промислових переробних підприємств, різноманітністю сільськогосподарської продукції та вихідної продукції промислової переробки зі своїми характеристиками, що потребує тісноти і поглиблення взаємовідносин в ринковому середовищі та активізації інвестиційної діяльності в усіх складових аграрно-промислового виробництва (рис. 1).

Фінансовою базою створення бізнесу більшості крупних аграрно-промислових (промислово-аграрних) структур було попереднє накопичення різними шляхами капіталу, пов'язане з системою реалізації енергетичних ресурсів, торгівлею на оптових і роздрібних ринках нафтопродуктами, хімічними матеріалами, металом, зерном, насінням олійних, продовольством.

Варто зауважити, що бізнесові інтереси крупних інвесторів поширювались переважно на ті галузі та підприємства, виробничий процес яких характеризується низьким рівнем трудомісткості, має відносно невеликий період обороту капіталу, а продукція – високий рівень кон'юнктурності на зовнішньому ринку. Зокрема, у сфері зерновиробництва сформовано декілька великих агрохолдингів одним з яких є ТОВ СП "Нібулон", земельний банк якого на вересень 2010 р. становив 80 тис. га землі в обробітку, розміщеної у чотирьох областях України. За дев'ять місяців 2009 р. за інформацією "Інвестгазети" (№ 17, від 23.05.2010 р.) отримано 458 млн дол. США чистого доходу, що спрямовується на будівництво перевалочних комплексів і власного флоту.

"Нібулон" – вертикально інтегрована структура, виробляє сільськогосподарську продукцію (понад 100 тис. тонн зернових і насіння олійних за рік), транспортує, переробляє, доводить до товарних кондицій, реалізує і відвантажує на експорт, має розвинену тваринницьку галузь. За 14

років компанія інвестувала в аграрний сектор економіки понад 600 млн грн (7,5 тис. на 1 га). За рахунок кредиту у 5 млн дол. США МБРР компанія придбала сучасну іноземну сільськогосподарську техніку.

| Виробництво аграрно-промислової продукції | Пропозиція                                                                                                                                                                                                                                          | Попит                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Використання аграрно-промислової продукції | Вихідна продукція –<br>якість, кількість,<br>ціни                                                           |
|-------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                           | Сільськогосподарська продукція, що споживається у свіжому та переробленому вигляді (овочі, плоди, ягоди, виноград, фрукти, картопля, яйця, молоко, мед й ін.)                                                                                       | Населення: кількість, структуризація за доходами<br>Промислові підприємства, їх виробничі потужності: плодоовочеконсервні, виносокозаводи, холодильники                                                                                                                                                    |                                            | Овочі, плоди, ягоди, виноград, яйця, молоко, мед, плодоовочеві консерви, вино, соки та ін.                  |
|                                           | Сільськогосподарська продукція, споживання якої потребує промислової переробки, доробки, зберігання: зерно, продукція олійних, ефіроолійних, лікарських рослин, льону-довгунця, хмелю, цукрові буряки, м'ясо, плиця, вовна, пух, перо, шкіра тварин | Промислові підприємства та їх виробничі потужності: зернохосовища, сушарні, борошномельні підприємства; цукрові, ефіроолійні, комбікормові, спиртові, лікерогорілчані заводи, олієжиркомбінати, птахокомбінати, м'ясо-молокозаводи, шкірообробні підприємства, льонокомбінати, хмелепереробні підприємства |                                            | Борошно, консерви, вино, цукор, спирт, олія, м'ясо і м'ясопродукти, оброблена шкіра інші продукти переробки |
|                                           | Продукція кормових культур й побічна (проміжна) продукція аграрно-промислового виробництва, що потребує:<br>а) біологічної переробки (кормові коренеплоди, сіно, солома, полова, фуражне зерно й ін.)                                               | Поголів'я галузей тваринництва (скотарство, свинарство, вівчарство, птахівництво)                                                                                                                                                                                                                          |                                            | Приріст поголів'я і продукції тваринництва (м'ясо, молоко, вовна, яйця й ін.)                               |
|                                           | б) агробіологічної переробки (гній, пташиний послід)                                                                                                                                                                                                | Площі обробітку, що потребують удобрення органікою                                                                                                                                                                                                                                                         |                                            | Збереження й підвищення родючості ґрунтів, приріст урожаю                                                   |
|                                           | в) промислової переробки (жом, меляса й інша проміжна продукція)                                                                                                                                                                                    | Промислові підприємства та їх виробничі потужності (біоетанолові, біодизельні й інші виробництва)                                                                                                                                                                                                          |                                            | Альтернативні джерела енергії: біоетанол, біодизельне паливо, газ; кормові продукти: бетаїн та ін.          |

Рис. 1. Взаємозв'язок та взаємозалежність галузей на ринку аграрно-промислових товарів

Підприємство розвиває зв'язки з всесвітньо відомими американськими, німецькими, угорськими та іншими фірмами – виробниками сільськогосподарської продукції, техніки, засобів захисту рослин, ведеться робота з придбання контрольних пакетів акцій хлібоприймальних підприємств та елеваторів. Нині “Нібулон” є основним акціонером ВАТ “Старобельський елеватор”, ВАТ “Колосовський елеватор”, ТОВ “Агрокомбінат “Врадіївський”.

На ринку зерна діють компанії регіонального значення: Агротрейд (Харків), Зернотрейдерська компанія “Валари”, “Об’єднана елеваторна компанія” – дочірнє підприємство Голландської компанії Б.В. Ренеско, ЗАТ “Барвенково-Агро”, ЗАТ “Деркачі-Агро”, ЗАТ “Змієв-Агро”, ЗАТ “Боровая-Агро”.

Вкладення коштів у виробництво цукрових буряків здійснює ТОВ фірма “Астарта-Київ”, що до 1996 р. була оператором декількох контрактів з продажу цукру на зовнішньому ринку (Росія) та постачання на вітчизняні цукрові заводи нафтопродуктів. З 1996 р. фірма розпочала інвестиційну діяльність аграрного виробництва, вкладаючи протягом трьох років кошти у сільськогосподарські підприємства Полтавської області. За вісім років до складу холдингу увійшли більш ніж 50 агрофірм Полтавської та Вінницької областей із загальною площею сільськогосподарських угідь – понад 150 тис. га, шість цукрових заводів цих регіонів, ТОВ АПО Глобинський консервний завод “Глобус”.

На ринку плодоовочеконсервної продукції діє ВАТ “Адамс”, що з 1994 р. є інтегрованим формуванням з виробництва плодоовочевих консервів, включаючи м'ясо-рослинні та салобобові, вирощування зернових, технічних, овочевих культур, виробництва хліба та хлібобулочних виробів. Ініціатором об'єднання став Кам'янець-Подільський плодоовочеконсервний завод, інвестиційні ресурси якого були спрямовані на організацію “зелених” цехів як структурних підрозділів підприємства. Загальна площа орендованих земель становить 7 тис. га, власний капітал – 28,8 млн грн.

На ринку соків діє організований у 1992 р. холдинг “Вітмарк”. Обороти компанії у 2009 р. становив 103 млн дол. США, частка ринку зросла на 4%, вдвоє підвищені показники прибутку у порівнянні з докризовим періодом.

Виробництвом концентрованих соків, в тому числі з фруктово-ягідної сировини польського виробництва, транспортуванням продукції в Росію і Європу займається компанія “Яблуневий дар”, яка об’єднує сокові заводи в Львівській, Хмельницькій, Харківській областях потужністю понад 160 тис. т переробки сировини. У розвиток компанії вкладено інвестиції у сумі 10 млн євро (будівництво заводу з виробництва концентрованого соку) та 200 тис. євро (розвиток садівництва). Компанія експортує близько 60 % виробленої продукції. Дохід за 2009 р. становив 35 млн дол. США.

На ринку вин і коньяків успішно діють декілька потужних холдингів. Перший національний виноробний холдинг – Корпорація “Логос” випускає вина та коньяки під торговими марками: Таврія, Алекс, Інкерман; займається будівництвом готелів, індустрією розваг.

ТПК “Алеф” – напрям: виноробство (ТМ “Золота Амфора”), торгівля алкогольною продукцією (“Клінков”, “Столетов”, “Хельсинки”), нерухомістю і засобами захисту рослин. Компанія контролює 19 самостійних бізнесів. Чистий дохід за 2009 р. становив 858 тис. дол. США.

ВАТ “Коблево” організоване на базі радгоспу “Росія” Миколаївської області, має 900 га промислових виноградників, з яких 60% - молоді, виноробний завод. Акціонерне товариство випускає 30 найменувань вин, щорічно платить до бюджету близько 6 млн грн. Тут зайнято 700 працівників (250 працюють на заводі). Статутний фонд об’єднання становить 8,8 млн грн, загальна сума активів – 217,6 млн грн, залишкова вартість основних засобів на 01.01.2009 р. – 50,2 млн грн, справедлива залишкова вартість біологічних активів – 126,3 млн грн. Довгострокові фінансові інвестиції на цей же період становили 6,8 млн грн, рівень рентабельності – 13,4 %. Інвестується будівництво нового спиртосховища. Основним джерелом фінансування вкладень підприємства є власний капітал.

На ринку алкогольних напоїв функціонує приватне підприємство “Баядера”, основними видами діяльності якого є виробництво, дистрибуція й імпорт алкогольних напоїв, розвиток мережі супермаркетів “Еко”. Бізнес реструктуризований на дві компанії: ТМ “Хлібний дар” і “Цельсій”. Чистий дохід у 2009 р. становив 312 млн дол. США.

Аналіз корпоративного сегменту компаній, що функціонують на ринку тваринницької продукції свідчить про розвиток тут потужних інтегрованих структур, однією з яких є ВАТ “Миронівський хлібопродукт” (МХП) – багатопрофільне об’єднання з замкненим циклом виробництва та переробки продукції тваринництва, кожне підприємство якого спеціалізується на конкретному виді продукції. Зокрема на птахофабриці “Снятинська Нова” налагоджене виробництво гусячого м’яса та печінки; ТОВ “Агрофірма “Київська” спеціалізується на вирощуванні зернових, картоплі; ЗАТ “Дружба Народів” – на виробництві яловичини преміум-сегменту, а також свинини та ковбасних виробів; ТОВ “Дружба народів фрукти” займається вирощуванням та реалізацією фруктів; Миронівський напівфабрикатний завод – на виробництві м’ясних напівфабрикатів. До складу МХП входять також завод з переробки насіння соняшнику, макуха якого використовується для виробництва комбікормів; Таврійський комбікормовий завод потужністю 220 тис. т на рік; ТОВ “Зернопродукт” – спеціалізується на вирощуванні зернових та соняшнику; Катеринопільський елеватор – для зберігання зерна. Компанія володіє ТМ “Наша Ряба” і формує близько 36 % ринку м’яса птиці. Інтегрований комплекс забезпечує максимальний контроль за якістю продукції та її собівартістю.

Протягом останніх років аграрно-промислова група “Миронівський хлібопродукт” реалізує стратегію диверсифікації бізнесу через приєднання та створення нових виробництв. З цією метою від ВФК було отримано близько 90 млн дол. США кредитних ресурсів, що спрямовані на фінансування інвестиційних проектів зі збільшення виробничих потужностей розвитку

птахівництва. У 2009 р. дохід об'єднання становив 802,9 млн дол. США, що на 35 % більше, ніж у 2008 р.

У користуванні датської компанії “Trigon Agri” знаходиться 30,7 тис. га вітчизняних сільськогосподарських угідь. Основна галузь компанії – тваринництво, загальна кількість використовуваної землі – 120 тис га, є потужності по зберіганню зерна ємністю 322 тис. т. Оцінка компанії – 1 млн дол. США. Шляхом вторинного розміщення акцій на фондовій біржі у Стокгольмі Trigon Agri залучило 105 млн євро.

Агрохолдинг “Авангард” об'єднує 40 підприємців, займається виробництвом і реалізацією яєць. Виручка за 2009 р. становила 320 млн дол. США. Акції компанії котируються на Лондонській фондовій біржі.

Одним з напрямів капіталізації сільського господарства є вливання в нього капіталу з інших сфер економіки, технологічно не пов'язаних з галуззю. Прикладом розвитку конгломератного корпоративного формування на основі непов'язаної диверсифікації є ТОВ “Маріупольський металургійний комбінат ім. Ілліча”, вплив якого поширився на аграрно-промисловий сектор шляхом добровільного приєднання аграрних, переробних, обслуговуючих підприємств та створення у 2000 р. відокремленого структурного підрозділу без права юридичної особи – Агрокомплексу. Як інтегратор-інвестор металургійний комбінат створив міжгалузеве аграрно-промислове формування (сільськогосподарська продукція забезпечує близько 75 % доходу від реалізації), в межах якого функціонують інтегровані підкомплекси зернового, олійного, овочівницького, молочного і м'ясного спрямування, де реалізовані програми технічного переозброєння та технологічної модернізації нових сільськогосподарських підрозділів комбінату.

ЗАТ “Донецьксталь” вклало кошти в організацію власного агрохолдингу, що включає 13 аграрних підприємств та 3 промислові виробництва Донецької області, а також ВАТ “Вінтер” з виробництва морозива, філії “Тополинська” (виробництво яєць), “Павловська” (відгодівля свиней), “Богоявленська” (продукція рослинництва та молочного скотарства). В землекористуванні

холдингу знаходиться 39 тис. га сільгоспугідь, в тому числі 35 тис. га ріллі. З урахуванням потреб, реальних можливостей і перспектив в агрохолдингу реалізується комплексна програма “сільгоспвиробництво, переробка і торгівля”, що визначає пріоритети виробничо-економічного та соціального розвитку власної агромережі та необхідні для цього інвестиційні ресурси.

Окремі аграрно-промислові формування включають підприємства і організації декількох регіонів та інвестуються іноземними компаніями. Зокрема, на ринку молочної продукції функціонує агрохолдинг ЗАТ “Укрпродуктгруп” – лідер ринку молочних продуктів України. Включає: ВАТ “Молочник”, торговельне підприємство “Агроспецресурси”, ДП Старокостянтинівський молочний завод та ДП Укрпродекспо. Основні ТМ компанії – плавлені сири “Наш молочник”, “Народний продукт”, вершкове масло “Вершкова долина”, “Селянське”, “Народний продукт” та “Французьке”.

Акції цієї компанії котируються на Лондонській фондовій біржі. Найбільшим іноземним інвестором холдингу є компанія Феледі (Велика Британія), яка є власником 10 % акцій від загального пакета. В результаті продажу холдингом 11,2 млн акцій отримано близько 6 млн фунтів інвестицій, що спрямовані на модернізацію потужностей з виробництва основних видів продукції.

Нестандартний тип інтегрованого виробництва формується на базі Старовижівського держлісгоспу на Волині, де функціонують цехи з сучасними високопродуктивними пилорамами, встановлена сушарка для пиломатеріалів, вміло ведеться мисливське господарство, насінництво хвойних дерев, функціонують свиноферма та птахоферма, де вирощують тисячу японських перепілок. Ведеться пошук інвестора для будівництва сучасного консервного заводу з переробки лісових грибів, ягід та риби.

Наведені приклади функціонування інтегрованих структур свідчать, що залежно від мети створення їх форми й виробничі напрями своєрідні у кожному конкретному випадку. Різняться вони обсягами й напрямками інвестування, структурною побудовою, внутрішньогосподарськими і

зовнішніми виробничо-економічними взаємовідносинами, що формують єдність чи спільність економічного інтересу як мотиваційного фактору активізації інвестиційної діяльності та досягнення високої результативності праці інтегрованих форм організації виробництва.

Коло інтересів великих бізнесових структур обмежується крупним спеціалізованим виробництвом конкретного продукту, їх інвестиції спрямовуються переважно на розвиток баз зі зберігання і підготовки сільськогосподарської сировини до реалізації на експорт, що обмежує розвиток вітчизняних промислових підприємств з її переробки, стримує тим самим створення додаткових робочих місць, надходження до бюджету, знижуючи виробничо-економічний потенціал не тільки аграрно-промислового виробництва, а й ускладнюючи соціальний розвиток сільської місцевості.

Зважаючи на формування потужними холдингами банку землі, переливання валової доданої вартості, створеної в аграрному секторі економіки, у власність холдингів, можливість на цій основі формувати об'ємні інвестиційні ресурси, доцільно стимулювати залучення цих ресурсів на відновлення ґрунтів і поліпшення їх родючості, відродження галузей льонарства і хмелярства, скотарства і вівчарства, розвиток людського капіталу, створення фонду розвитку науки, соціального розвитку села і сільських територій. Це дасть змогу послабити залежність аграрного виробництва від природно-кліматичних умов, знизити ризики при збуті сільгосппродукції, узгодити інтереси промислового і аграрного капіталів.

З розвитком науково-технічного прогресу та ринкових відносин розширюються сфери аграрно-промислового виробництва, що потребують інвестування у розвиток інноваційних процесів, впровадження новацій у виробництво. Так, є потреба інвестицій у спорудження заводів з виготовлення біодизелю, біоетанолу. Це, в свою чергу, потребуватиме впровадження інновацій організаційно-економічного спрямування, зокрема: оптимізації посівів сільськогосподарських культур і нарощування обсягів виробництва продукції відповідно до виробничих потужностей; злагодженої, тісної

співпраці сільськогосподарських та промислових переробних підприємств, організації цілісних інтегрованих формувань та розгалуженої системи стимулюючих економічних зв'язків і взаємовідносин з метою організації ефективного виробництва продукції, уникнення проблем і ризиків реалізації при її перевиробництві, збільшення виробництва продуктів технічного призначення.

Виходячи з цього потребують вирішення такі питання:

- актуалізація стратегії інвестування та структури інвестицій за галузями з відпрацюванням механізму забезпечення розвитку галузей тваринництва, буряківництва, льонарства, хмелярства у поєднанні з розвитком переробної промисловості й інвестуванням у розвиток людського капіталу;

- формування фондів оплати праці, що забезпечуватимуть рівень оплати працівників сільськогосподарського виробництва хоча б на середньому рівні по економіці (сучасний рівень оплати праці найманих працівників становить 64 % оплати праці по економіці в цілому і 57,7 % до оплати праці в промисловості).

- інвестування цілеспрямованої підготовки і перепідготовки працівників для галузей аграрного сектору економіки з інноваційним напрямом розвитку. Фінансування інвестицій на підготовку й підвищення кваліфікації спеціалістів для АПВ має здійснюватись за рахунок видатків держави, зацікавлених агроформувань і особи, що хоче підвищувати свою професійність, у співвідношенні 0,35:0,35:0,30.

- забезпечення фінансування інноваційних проектів при створенні кооперативних підприємств на селі із закупівлі, зберігання, переробки і реалізації сільгосппродукції, особливо малотранспортабельної;

- відпрацювання мотиваційного механізму забезпечення реалізації інвестиційних проектів розвитку модульного типу сімейних молочнотоварних ферм із замкненим циклом виробництва і промислової переробки молока, тобто з виготовленням різноманітного асортименту готових до споживання

молочних продуктів. До реалізації таких проектів можуть залучатись крупні інтегровані структури, фермери, одноосібні господарства.

- стимулювання інвестицій в реалізацію інноваційних проектів з виготовлення біоенергетичних ресурсів на базі продукції сільського господарства й проміжної продукції промислової переробки сільгоспсировини з метою уникнення ризиків перевиробництва продукції та послаблення енергетичної залежності країни.

Нові економічні засади господарювання не змінили економічної сутності інтеграційного процесу, проте створили умови для активізації інвестиційної діяльності, розширили можливості й характер її прояву, форми, шляхи і напрями інвестування аграрного сектору економіки.

Інвестиційне забезпечення вітчизняного аграрно-промислового виробництва має попередити залежність країни від кон'юнктури світового ринку, націлити на раціональне використання природно-кліматичного й виробничого потенціалу сільського господарства та переробних, обслуговуючих, ресурсозабезпечуючих галузей АПК, гарантувати максимальне використання трудових ресурсів села, сприяти їх відтворенню, досягненню вищого професійного, фізичного і духовного рівня.

## Анотація

Досліджено інтенсивність інвестиційних процесів в аграрній сфері економіки. Доведено, що власних фінансових ресурсів для реалізації масштабних проектів в межах стратегії розвитку держави, її продовольчої безпеки, підприємствам цієї сфери вкрай недостатньо.

Активізація інвестиційної діяльності в сучасних умовах пов'язана з розширенням інтеграційних взаємодій у межах АПК, в тому числі за участю непрофільних галузей. Проаналізовані відмінності у обсягах і напрямках інвестування, структурній побудові інтегрованих формувань, внутрішньогосподарських і зовнішніх виробничо-економічних взаємовідносинах, що формують єдність чи спільність економічного інтересу як мотиваційного фактору активізації інвестиційної діяльності та досягнення високої результативності праці інтегрованих форм організації виробництва.

Встановлено, що бізнесові інтереси крупних інвесторів поширюються переважно на ті галузі та підприємства, виробничий процес яких характеризується низьким рівнем трудомісткості, має відносно невеликий період обороту капіталу, а продукція – високий рівень кон'юнктурності на зовнішньому ринку.